

GEMİ KİRALAMA VE GEMİ BROKERLİĞİ

Dr. Sedat BAŞTUĞ

1. GİRİŞ

Dünya denizyolu taşımacılığında taşınan yükler gün geçtikçe artış göstermekte, bu yüklerin tonaj olarak yarısından fazlasını ise dökme yük tipleri oluşturmaktadır. Dökme yük denizyolu taşımacılık pazarına özgü gemi kiralama işi gemi sahibi ile yük sahibi arasındaki ilişkiyi kuran ve koruyan bir aracılık hizmeti olarak tanımlanmakla beraber aynı zamanda taraflar arasında hukuki ve ticari danışmanlık hizmetinin de sunulduğu bir meslek dalıdır.

Gemi kiralamanın kesin olarak ne zaman başladığına dair net bir bilgi olmamasına karşın genel kabul gören başlangıç, M.Ö. 2000 binli yıllarda Fenikeliler'in yaptığı gemi donatanlığı ve deniz ticareti olarak gösterilmektedir. Tarihte Fenikelilere benzer (örn. Kenanlılar ve Mısırlılar) denizci milletler olmasına karşın özellikle Akdeniz deniz ticaretinde Fenikeli ismi her ulustan önce anılmıştır. Bu milletin diğer uluslara oranla deniz ticaretinde ileri gitmesinin en önemli sebebi Akdeniz çevresinde kurdukları ticaret kolonileridir. Fenikelilerin tarih sahnesinden çekilmesinden sonra Ortaçağ'da, deniz ticareti ile uğraşan Venedikli ve Cenevizli tüccarların deniz ticaretini devam ettirdikleri bilinmektedir. Venedikli ve Cenevizli tüccarlarda Fenikelilerin yöntemlerini izlemişler, ticaret kolonileri ve anlaşmaları yaparak deniz ticaretlerini geliştirmişlerdir. Fakat gerçek anlamda gemi brokerlik mesleğinin ve etik anlayışının 1300'lü yıllarda İngilizler tarafından oluşturulduğu görülmektedir. Bugün Londra hala kurumsal anlamda gemi brokerlik mesleğinin yürütüldüğü ve korunduğu başlıca deniz ticaret merkezidir. Günümüzde Londra dışında Tokyo, Hamburg, New York ve Oslo gibi ticaretin yoğun yapıldığı yerlerde de gemi kiralama işinin icra edildiği deniz ticaret merkezleri bulunmaktadır. Ülkemizde ise deniz ticareti Osmanlı döneminde 1823'te Şirket-i Osmaniye'nin kurulmasıyla başlamış, ancak ülkemizin yük ve yolcu ihtiyacına tam olarak cevap verememiş, sonrasında kurulan Şirket-i Hayriye'ye rağmen deniz ticaretimiz kendi sahillerimiz de dahi yabancıların tekelinde kalmıştır. Cumhuriyet döneminde ise Lozan antlaşması ile diğer ülkelere tanınan Kabotaj ayrıcalıkları kaldırılmış ve 1 Temmuz 1926 yılında da Kabotaj Kanunu kabul edilmiştir. Bu sayede ülkemiz

KAYNAKÇA

- Akten, N. ve Albayrak, M. A. (1983). Deniz Taşımacılığı Kılavuzu, İstanbul: Ekim Matbaası.
- Bastug, S. ve Deveci, D. A. (2013). Endüstriyel Satın Alma Davranışı: Gemi Kiralama (Çarter) Hizmetlerine Özgü Bir Endüstriyel Satın Alma Modeli Önerisi, Beykoz Akademi Dergisi, 1(2): 77-102.
- Çetin, İ. (2013). Gemi Brokerliği, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi, (ss. 291-343). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Deveci, D. A. (2013). Gemi İşletme Yönetimi, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi, (ss. 343-376). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Gorton, L., Ihre R., Hillenius, P. and Sveevam, A. (2009). Shipbroking and Chartering Practice, Swiss: Informa.
- Hill, C. (1995). Maritime Law, Lloyd's List Practical Guides. Lloyds of London Press, 4.Baskı.
- ICS (Institute of Chartered Shipbrokers). (2012). Dry Cargo Chartering. Scotland: Whitherby Publishing Group.
- İzveren,A., Franko, N. and Çalık, A. (1994). Deniz Ticaret Hukuku, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Kendall, L. C., ve Buckley, J. J. (2001). The Business of shipping, 7th eds. Cornell Martime Pr/ Tidewater Pub.
- Lloyds Manager, Diploma in Ship Management (2002). The Structure of the Maritime Industry. London.
- Metaxas, B.N. (1971). The Economics of Tramp Shipping, Oxford: Blackwell Company.
- Pisaniyas, N. ve Willcocks, L. (1999). Understanding slow internet adoption 'infomediation' in shipbroking markets. Journal of Information Technology, 14, 399-413.
- Stopford, M. (2009). Maritime Economics, Third Edition, USA: Routledge.
- Şakar, G. D. (2013). Gemi Brokerliği İlişki Pazarlaması, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi, (ss. 245-290). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- TÜYSÜZ, M. Deniz Ticaret Hukukunda Staryanın Başlaması. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 16(2), 37-70.
- Ülgener, F. (2000). Çarter Sözleşmeleri 1, Genel Hükümler Sefer Çarter Sözleşmesi, İstanbul: Der Yayınları.
- Ülgener, F. (2010). Çarter Sözleşmeleri I (Genel Hükümler Sefer Çarter Sözleşmesi), İstanbul: Der Yayınları.
- Wilford, M., Coghlin, T., & Healy, N. J. (1981). Time charters. 3rd Edition, Lloyd's of London Press ltd. London.